

KILKA UWAG O BŁĘDACH W DWUSTRONNYCH UMOWACH POLSKO-ROSYJSKICH

Swietłana GAŚ, dr
Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Instytut Językoznawstwa
al. Niepodległości 4
61-874 Poznań, Poland
svetlanagas@gmail.com

Abstrakt: Celem niniejszego artykułu jest wskazanie najczęstszych błędów w umowach międzynarodowych. Podstawę materiałową stanowią umowy podpisane pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską. Choć w umowach międzypaństwowych błędy i pomyłki są niedopuszczalne, to występują w analizowanym materiale. Przyczyny powstawania błędów są przeważnie pozajęzykowe – psychologiczne lub fizjologiczne. Jednak czasem duża liczba błędów może świadczyć o niedostatecznej znajomości języka, braku umiejętności redagowania tekstów. W analizowanych tekstach zdarzają się pominięcia fragmentów lub nadmiar informacji, różnego typu błędy w nazwach umów międzynarodowych, niekonsekwentne użycie terminów w obrębie tego samego dokumentu, błędy ortograficzne. Część błędów występuje w wyrazach lub połączeniach wyrazowych o frekwencji względnie wysokiej. Wyodrębnione problemy językowe warto uwzględnić w kursach doskonalenia zawodowego, przy opracowywaniu programów oraz doborze materiałów dydaktycznych. Ponadto ważne jest krytyczne podejście do źródeł leksyko-graficznych i do własnych kompetencji.

Słowa kluczowe: kategorie błędów, język dyplomatyczny, umowy dwustronne

Abstract: The aim of this paper is to demonstrate the most frequent errors and mistakes in official international documents. The analysis is based on a collection of agreements between the Republic of Poland and Russian Federation. Errors and mistakes in diplomatic agreements are not acceptable, however, some examples of these are presented in the analysed corpora. The underlying causes of errors are mostly of non-linguistic character – they are mainly psychological or physiological. A large number of errors may indicate low-level language skills or translator's lack of knowledge about text editing rules. Omissions, excessive information, different kinds of errors in the titles of international agreements, inconsistent terms used within the same document or misspellings can be found in this corpora. A part of errors occurs in high-frequent words or collocations. It is suggested that these language problems are worth taking into consideration when planning vocational training courses or constructing syllabi and didactic materials. The importance of critical approach to lexicographic sources and own language skills has also been highlighted.

Key words: error types, diplomatic language, bilateral agreements

Uwagi wstępne

Licząca już kilka dziesięcioleci teoria analizy błędów, w tym analiza kontrastywna, zajmuje ważne miejsce w nauce o języku i przede wszystkim ma charakter praktyczny. Powstały różne lingwistyczne szkoły lapsologiczne, rozwijają się kierunki teorii analizy błędów (glottodydaktyczny, translacyjny, lingwistyczny itp.), tworzą się słowniki błędów. Uwagę lingwistów przykuwają przeważnie błędy systemowe, typowe dla określonej grupy nadawców. Błędy, które powstają w wyniku przemęczenia, braku należytej uwagi, stresu, pod presją czasu, często są jednostkowe i nieprzewidywalne, dlatego też rzadziej znajdują się w centrum zainteresowań lingwistów kontrastywnych. Przyczyny błędów, występujących w dokumentach dyplomatycznych, są często pozajęzykowe, psychologiczne lub fizjologiczne, choć nie można wykluczyć, że mamy do czynienia z błędami systemowymi, wynikającymi z niedostatecznego opanowania języka. Słusznym wydaje się optymistyczne założenie, iż osoby odpowiedzialne za językową warstwę międzynarodowych umów są specjalistami, doskonale znającymi zasady redagowania i adiustacji tekstów, i kompetentnymi użytkownikami języka. Zdarzają się jednak błędy wynikające z niedostatecznej znajomości języka rodzimego. Celem tego artykułu jest wskazanie najczęstszych kategorii błędów w polsko-rosyjskich umowach dwustronnych, które można uwzględnić przy redagowaniu oficjalnych dokumentów, aby zminimalizować błędy i pomyłki w przyszłości¹.

Baza materiałowa

Bazę materiałową do niniejszych badań stanowią umowy dwustronne pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską. Wszystkie teksty pochodzą z Internetowej Bazy Traktatowej www.traktat.ms.gov.pl. Na stronie tej można przeczytać: „Internetowa Baza Traktatowa MSZ (zwana dalej IBT) zawiera wykazy i teksty umów międzynarodowych, których Polska jest lub była stroną. Są to umowy obowiązujące oraz te, które swoją moc obowiązującą już utraciły. IBT zawiera także umowy, którymi Polska zamierza się związać (tj. umowy jeszcze nieobowiązujące, ale w stosunku do których rozpoczęto krajową procedurę traktatową). Zamieszczenie w IBT umów międzynarodowych nie stanowi ich publikacji w rozumieniu ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych (Dz. U. z 2000 r. Nr 39, poz. 443 oraz z 2002 r. Nr 216, poz. 1824) i pełni wyłącznie rolę informacyjną i pomocniczą”. Baza zawiera m.in. zeskanowane umowy polsko-rosyjskie, w tym również 89 umów obowiązujących (stan na lipiec 2014). Teksty umów w formacie .pdf są zamieszczone w jednej z poniższych wersji:

¹ Por. „Analiza błędów w tłumaczeniach umożliwia przewidywanie błędów, a więc może (i powinna) stanowić podstawę opracowywania metod zapobiegania im, co jest jednym z najważniejszych zadań dydaktyki translacyjnej. Wyniki tych analiz należałoby uwzględnić w opracowywaniu (doborze) materiałów dydaktycznych (tekstów i ćwiczeń). Na ich podstawie można opracować (bądź uzupełnić) listy problemów językowych i tłumaczeniowych, które powinny być uwzględnione w programach nauczania tłumaczenia pisemnego” (Kozłowska 2002, 137).

- (i) dokumenty prawdopodobnie w dniu podpisania (o czym świadczą np. poprawki dokonane ręcznie),
- (ii) teksty opublikowane w *Dzienniku Ustaw* lub *Monitorze Polskim*.

Niektóre z tych tekstów są tłumaczeniami albo z języka rosyjskiego na język polski, albo z języka polskiego na język rosyjski (np. noty dyplomatyczne). W przypadku innych dokumentów nie można stwierdzić jednoznacznie, czy dane teksty są tłumaczeniami, czy równoległe powstającymi wersjami językowymi. W 2009 roku Ministerstwo Spraw Zagranicznych sporządziło zalecenia dotyczące zawierania umów międzynarodowych, z których wynika, że przy opracowywaniu projektów umów należy kierować się rosyjską praktyką².

W niniejszym artykule przeanalizowano umowy udostępnione na stronie www.traktat.ms.gov.pl wyłącznie w zamieszczonej tam wersji językowej. Nie uwzględniono zatem ewentualnych późniejszych sprostowań i poprawek w *Dzienniku Ustaw* lub w *Monitorze Polskim*. Łącznie korpus tekstowy dla celów niniejszej pracy zawiera 56 umów dwustronnych.

Klasyfikacje błędów

Błędy językowe są „zjawiskiem naturalnym”, „nie można bowiem nigdy osiągnąć takiego stanu w zakresie przyswojenia jakiegoś zasobu wiedzy lub umiejętności, który by wykluczał w sposób absolutny popełnienie błędu” (Grucza 1978, 9). Mimo to w oficjalnych dokumentach międzynarodowych błędy są niedopuszczalne.

Dotychczas powstało wiele różnorodnych klasyfikacji błędów językowych i tłumaczeniowych³. Część z tych klasyfikacji została poddana krytycznej analizie w późniejszych pracach językoznawczych (np. Kubacki 2012, Nowak 2006). F. Grucza na przykład odróżnia błędy *sensu stricto* („kategorie błędów popełnionych na skutek nieopanowania lub niedostatecznego opanowania danego języka”) i błędy *sensu largo*, tj. pomyłki językowe („kategorie błędów popełnionych lub popełnianych przez kompetentnych użytkowników danego języka, a więc takich, którzy są w stanie owe błędy skorygować”)⁴ (Grucza 1978, 13). A.D. Kubacki w swojej monografii przytacza również klasyfikację błędów językowych Ch. Nord, która wyróżnia m.in. błędy leksykalne,

² «При подготовке проекта договора следует руководствоваться прежде всего российской договорной практикой. В качестве примера рекомендуется использовать договоры, опубликованные в Собрании законодательства Российской Федерации и Бюллетене международных договоров, размещенные на интернет-сайтах федеральных органов власти, в авторитетных информационно-правовых базах» (<http://www.mid.ru/bdomp/nsdp.nsf/0/C99D6BFE48CC8C67C32575930025E0FD>).

³ Por. podział na błędy językowe i tłumaczeniowe w pracy *Współczesne tendencje przekładoznawcze* (Pisarska 1998, 158).

⁴ Por. klasyfikację C. Jamesa: „The clearest and most practical classification of deviance is a four-way one: i) slips..ii) mistakes... iii) errors... iv) solecisms” (James 1998, 83).

syntaktyczne, gramatyczne, stylistyczne oraz trzy rodzaje błędów tłumaczeniowych (Kubacki 2012, 207). Inną klasyfikację błędów tłumaczeniowych przedstawiła H. Dzierżanowska. Badaczka wyodrębniła 5 kategorii podstawowych i 12 subkategorii błędów: 1) ortografia (pisownia i interpunkcja), 2) błędy gramatyczne („formy i konstrukcje gramatyczne”), 3) szyk wyrazów („zdanie i grupa wyrazowa”), 4) błędy leksykalne („wyraz i grupa wyrazowa”), 5) adekwatność (sytuacyjna, stylistyczna, semantyczna) (Dzierżanowska 1990, 77). Choć ta typologia została opracowana „specjalnie pod kątem widzenia przekładu z polskiego na angielski” (Dzierżanowska 1990, 77), można ją z powodzeniem stosować dla różnych par językowych.

Na podstawie analizowanego materiału nie można jednoznacznie stwierdzić, na którym etapie prac nad polskimi i rosyjskimi wersjami językowymi umów dwustronnych doszło do popełnienia błędów. Pomimo tego, klasyfikacja H. Dzierżanowskiej pozwala przeprowadzić w miarę przejrzystą analizę błędów. Zatem błędy odnotowane w polsko-rosyjskich umowach dwustronnych można podzielić na następujące kategorie: (i) nieadekwatność semantyczna, (ii) błędy leksykalne, (iii) błędy ortograficzne, (iv) błędy gramatyczne.

Błędy w dwustronnych umowach

Nieadekwatność semantyczna

Pod nieadekwatnością semantyczną H. Dzierżanowska rozumie opuszczenia, „wypaczenia sensu oraz błędy w przenoszeniu np. danych liczbowych, nazw miejscowości itp.” (Dzierżanowska 1990, 101). W analizowanym korpusie tekstowym występują pominięcia fragmentu oraz nadmiar lub niedostateczna ilość informacji⁵.

Przykład nr 1

„Umawiające się strony będą sprzyjać współpracy i różnorodnym formom kontaktów między młodzieżą i organizacjami młodzieżowymi obu krajów, jak również przedstawicielami instytucji pracujących z młodzieżą.” - «Стороны будут способствовать разнообразным формам контактов между молодежью и молодежными организациями обеих стран, а также представителями учреждений, ведущих работу с молодежью» (2) (brak rzeczownika *сотрудничество* ‘współpraca’ w wersji rosyjskiej)

Przykład nr 2

„Na podstawie odrębnych ustaleń między Stronami inni dawcy międzynarodowi także mogą udzielać wsparcia zgodnie z celami niniejszej umowy poprzez program wspierania Strony Polskiej”. - «На основе отдельных договоренностей между Сторонами другие доноры могут оказывать содействие в соответствии с целями настоящего Соглашения через программу содействия Польской Стороны». (8) (przymiotnik *миędzynarодowy* w wersji polskiej)

⁵ Więcej zob. (Pisarska 1998, 162-163).

Połączenie leksykalne *dawca międzynarodowy* jest dość nietypowe. Wydaje się, że pominięcie przymiotnika lub zastąpienie go innym przymiotnikiem jest lepszym rozwiązaniem.

Przykład nr 3

„Umawiające się Strony będą sprzyjać wymianie informacji dotyczących młodzieży...” - «Стороны будут способствовать эффективному обмену информацией, касающейся молодежи...» (2) (przymiotnik *эффективный* w wersji rosyjskiej)

Warto zaznaczyć, że użycie przymiotnika *эффективный* zasadniczo nie wnosi istotnej informacji. Jednak ogólnie w dyskursie dyplomatycznym, zwłaszcza w wypowiedziach dyplomatów lub oświadczeniach rzecznika prasowego MSZ, takiego typu kolokacje mają funkcje pragramlingwistyczne.

Przykład nr 4

„Do realizacji postanowień niniejszej Umowy tworzy się Komisję mieszaną do spraw współpracy w dziedzinie polityki antymonopolowej i ochrony praw konsumenckich” - «Для реализации настоящего Соглашения создается смешанная Комиссия по сотрудничеству в области антимонопольной политики, развития конкуренции и защиты прав потребителей». (9) (brak połączenia leksykalnego *розв'язок конкуренції* w wersji polskiej)

Błędy leksykalne

W analizowanym materiale zaskakujące jest to, że błędy występują również w nazwach ważnych dokumentów, jak na przykład *Traktat o przyjaznej i dobrosąsiedzkiej współpracy – Договор о дружественном и добрососедском сотрудничестве*⁶.

⁶ Polskie i rosyjskie nazwy podstawowych dokumentów dyplomatycznych zawiera *Podręczny idiomatikon polsko-rosyjski* (Chlebda 2007). Choć również autorom tego niezwykłego opracowania leksykograficznego zdarzają się pomyłki, np. *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy w dziedzinie kultury, nauki i oświaty* (1993) to nie: *Декларация о сотрудничестве в области культуры, науки и образования между Правительством Российской Федерации и Правительством Республики Польша* (ponieważ jest to inny dokument, mianowicie *Deklaracja o współpracy kulturowej, naukowej i oświatowej między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej z dnia 22 maja 1992 r.*), a dokument pt. *Соглашение между Правительством Республики Польша и Правительством Российской Федерации о сотрудничестве в области культуры, науки и образования*. Należy zauważyć, że redaktorzy i autorzy wydań *idiomatikonu* szczególnie dbają o kwestie poprawnościowe i zamieszczają corrigendy. Warto jednak zalecać przyszłym tłumaczom krytyczne podejście do słowników.

Przykład nr 5

„...działając zgodnie z Umową między Rzeczpospolitą Polską i Federacją Rosyjską o przyjaznej i dobrosąsiedzkiej współpracy...” - «...действуя в соответствии с Договором между Республикой Польша и Российской Федерацией о дружественном и добрососедском сотрудничестве...» (9) (użycie leksemu *umowa* zamiast *traktat*)

Przykład nr 6

„...kierując się postanowieniami Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o przyjaznej i dobrosąsiedzkiej współpracy...” - «...руководствуясь положениями Договора между Республикой Польша и Российской Федерацией о дружественном, добрососедском сотрудничестве...» (10) (brak spójnika *и*, zamiast spójnika przecinek)

Przykład nr 7

„Arbitraż będzie się składać z trzech arbitrów. Każda Strona wyznacza po jednym arbitrze, którzy zgodnie wybierają Przewodniczącego, przy czym na Przewodniczącego może być wybrany wyłącznie obywatel lub poddany strony trzeciej”. - «Арбитраж будет состоять из трех арбитров. Каждая Сторона назначает по одному арбитру, которые на основе взаимного согласия избирают Председателя арбитража, при этом Председателем может быть избран только гражданин или подданный третьей страны» (11) (brak ekwiwalencji *strona trzecia* – *третья страна* ‘trzeci kraj’, lepiej: *третье государство* – *państwo trzecie*)

Przykład nr 8

„...kierując się pragnieniem dalszego rozwoju przyjacielskich stosunków między obydwooma Państwami...” - «...руководствуясь желанием дальнейшего развития дружественных отношений...» (12) (użycie przymiotnika *przyjacielski* zamiast *przyjazny*)

Przykład nr 9

„Strony będą popierać rozwój wymiany turystycznej w celu wzajemnego zapoznania się z kulturą i nauką obu krajów”. - «Стороны будут содействовать развитию туристических обменов с целью взаимного ознакомления с культурой и наукой обеих стран». (7)

„Umawiające się Strony będą dążyć do uproszczenia granicznych, celnych i innych formalności związanych z wymianą turystyczną między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską”. - «Стороны будут стремиться к упрощению пограничных, таможенных и иных формальностей, связанных с туристским обменом между Республикой Польша и Российской Федерацией». (10)

Problemy dotyczące użycia przymiotników *туристической*, *туристский* próbują rozstrzygnąć lingwiści normatywni współpracujący z portalem www.gramota.ru. Według nich przymiotnik *туристский* ma znaczenie ‘dotyczący turystów’, zaś przymiotnik *туристической* – ‘dotyczący turystyki’. Nie zawsze to rozróżnienie jest istotne. Ponadto nasila się tendencja używania przymiotnika *туристической*⁷.

Przykład nr 10

„...tworzenia w swoich krajach warunków do współpracy gospodarczej i incesyjnej” - «...создания условий для развития хозяйственного и инвестиционного сотрудничества и совместного предпринимательства» (9) (lepiej: *współpraca gospodarcza – экономическое сотрудничество*)

„W rozwijaniu stosunków polsko-rosyjskich Strony przywiązują duże znaczenie do bezpośrednich związków oraz współpracy gospodarczej i społeczno-kulturalnej północno-wschodnich województw Rzeczypospolitej Polskiej i Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej”. - «В развитии польско-российских отношений Стороны придают большое значение непосредственным связям, а также хозяйственному и социально-культурному сотрудничеству северо-восточных воеводств Республики Польша и Калининградской области Российской Федерации» (3) (lepiej: *экономические сотрудничество*, zob. dane językowe na www.ruscopora.ru)

Przykład nr 11

„...dążąc do pogłębiania i doskonalenia wzajemnej współpracy...” - «...стремясь к углублению и совершенствованию взаимного сотрудничества в области правовой помощи и правовых отношений» (5) (poprawnie: *współpracy - сотрудничества*)

⁷ Poradnia językowa *Spravka* tak wyjaśnia swoją decyzję: „Прилагательное *туристский* образовано непосредственно от слова *турист* и имеет значение 'относящийся к туристу (туристам)': *туристская палатка, туристский лагерь, туристские ботинки*. Прилагательное *туристический* связано по смыслу в первую очередь с существительным *туризм* и значит 'относящийся к туризму': *туристическое бюро, туристическая виза, туристическая поездка, туристические буклеты*. Это различие не всегда существенно. Так, *маршрут* можно назвать и *туристским*, и *туристическим*, *базу* – и *туристской*, и *туристической*. Но, например, говоря о фирме, организации используют только слово *туристический*: *туристическая фирма, туристическая компания*. В значении 'группа туристов' – только *туристская компания*. Прилагательное *туристский* используется в Федеральном законе «Об основах туристской деятельности в Российской Федерации» в следующих сочетаниях: *туристская деятельность, туристские ресурсы, туристская индустрия, туристский продукт, туристская путевка*. Заметим, что в слове *туристский* наблюдается стечение четырех согласных *стск*, что делает это прилагательное неудобным для произношения. Этим, видимо, и объясняется большая популярность слова *туристический* как «замены» *туристскому*”
http://www.gramota.ru/spravka/trudnosti/36_193 (14.11.2014).

Językoznawcy normatywni podkreślają, że kolokacja *wzajemna współpraca — взаимное сотрудничество* jest niepoprawna, ale nadal ta kolokacja występuje dość często (Markowski 2004).

Przykład nr 12

„W sprawach opieki i kurateli właściwe jest... prawo tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest osoba potrzebująca opiekuna lub kurateli” - «В вопросах опеки и попечительства применяется ... законодательство Договаривающейся Стороны, гражданином которой является лицо, нуждающееся в опеке и попечительстве».

„W sprawach ustanowienia opieki i kurateli właściwy jest organ tej Umawiającej się Strony, której obywatelem jest osoba potrzebująca opieki lub kurateli” - «По делам об установлении опеки и попечительства компетенен орган Договаривающейся Стороны, гражданином которой является лицо, нуждающееся в опеке или попечительстве» (5) (brak konsekwencji użycia jednego terminu w obrębie jednego tekstu)

Przykład nr 13

„Przedstawiciele krajów trzecich lub organizacji międzynarodowych, mogą być włączani do udziału w pracach wynikających z porozumień, umów i kontraktów realizowanych w ramach niniejszego Porozumienia.” - «Представители организаций третьих государств или международных организаций могут приглашаться для участия в реализации соглашений, договоров и контрактов, выполняемых в рамках настоящего Соглашения» (4) (lepiej: *państwa trzecie*, ponadto w wersji rosyjskiej występuje dodatkowy rzeczownik *организаций*, błąd interpunkcyjny w wersji polskiej)

Termin *państwa trzecie* występuje w *Leksykonie dyplomatycznym*. Definiując to ważne pojęcie, J. Sutor ani razu nie stosuje rzeczownika *kraj*⁸ (Sutor 2005). Zaleca się, aby w dokumentach międzynarodowych konsekwentnie stosowano leksem *państwo*.

Błędy ortograficzne

W umowach dwustronnych występują zarówno tzw. literówki, jak i błędy w pisowni wielkich i małych liter. Odrębną grupę stanowią błędy interpunkcyjne. Niewątpliwie, żadne z tych odstępstw od zasad poprawnościowych nie jest dopuszczalne.

⁸ „*Państwa trzecie* – termin stosowany w umowach i organizacjach międzynarodowych, oznaczający, że dane państwo nie jest stroną traktatu lub organizacji międzynarodowej. Państwa te korzystają jednak z określonych prerogatyw wyływających z umów przewidujących określone korzyści na rzecz państw trzecich lub też w przypadku organizacji międzynarodowych – z możliwości akredytowania obserwatora korzystającego z określonych przywilejów i immunitetów oraz pewnych uprawnień w ramach samej organizacji” (Sutor 2005, 270). Por. definicje terminów *państwo buforowe*, *państwo przyjmujące*, *państwo śródlądowe*, *państwo wysyłające* (Sutor 2007, 271).

Przykład nr 14

„... z własnej inicjatywy” - «... по собственной инициативе» (1) (litera *n* zamiast *и*, poprawnie: *инициативе*)

Zasady użycia wielkich i małych liter w umowach często stwarzają problemy tłumaczom i redaktorom. W regularnie uaktualnianym poradniku *Справочник по оформлению нормативных правовых документов* pisowni wielkich i małych liter poświęcono duży rozdział⁹. Zgodnie z zaleceniami autorów tego poradnika w umowach międzynarodowych, porozumieniach i konwencjach dużą literą należy pisać następujące wyrazy i połączenia wyrazowe: *Договор, Конвенция, Соглашение, Сторона, Стороны, Высокие Договаривающиеся Стороны, Договаривающиеся Стороны, Российская Сторона, Итальянская Сторона, Узбекистанская Сторона*. Te próby ujednolicenia dokumentów są uzasadnione, jeżeli wziąć pod uwagę dowolność w zapisie ww. zwrotów w rosyjskich wersjach umów międzynarodowych.

Przykład nr 15

„...po Stronie polskiej – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Rzeczypospolitej Polskiej” - «...с Польской Стороны — Генеральная Дирекция внутренних дорог и автострад Республики Польша»;
„...po Stronie rosyjskiej – Ministerstwo Transportu Federacji Rosyjskiej” - «с Российской Стороны — Министерство транспорта Российской Федерации»
„... po Stronie polskiej – Wojewoda Warmińsko-Mazurski;
po Stronie rosyjskiej – Państwowy Komitet Celny Federacji Rosyjskiej” - «...с Польской стороны — Варминьско-Мазурский воевода;
с Российской стороны — Государственный таможенный комитет Российской Федерации» (6) (dwa warianty pisowni w obrębie jednego artykułu)

Przykład nr 16

„Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Federacji Rosyjskiej zwane dalej umawiającymi się Stronami...” - «Правительство Республики Польша и Правительство Российской Федерации, далее именуемые сторонами...» (2)

W omawianych tekstach błędy interpunkcyjne są zjawiskiem rzadkim.

Przykład nr 17

„kwestie związane z przedmiotem...” «... по вопросам имеющим отношение к предмету...» (1) (brak przecinka po wyrazie *вопросам*)

⁹ Zob. Справочник по оформлению нормативных правовых документов в Администрации Президента Российской Федерации (по состоянию на 1 июля 2012), <http://www/garant.ru/products/ipo/prime/doc/70111106/?prime> (dostęp 5.07.2014)

Przykład nr 18

„...podmioty prowadzące działalność gospodarczą...” - «...субъектами занимающимися хозяйственной деятельностью...» (1) (brak przecinków po wyrazach *субъектами, деятельностью*, ponadto brak litery *ь* w rzeczowniku *деятельностью*)

Błędy gramatyczne

Błędy gramatyczne powstają albo w wyniku poprawek dokonanych ręcznie (np. zmienia się rekcja, liczba itd.), albo ze względu na niestaranną adiustację i redagowanie ostatecznej wersji dokumentu.

Przykład nr 19

„Informacje wymienione w ustępie 1 niniejszego Artykułu są udzielane...” - «Информация, предусмотрена пункте 1 настоящей статии, предоставляется...» (1) (*предусмотрена* zamiast *предусмотренная*, *статии* zamiast *статьи*)

Wnioski

Przeprowadzona analiza normatywna dwustronnych umów polsko-rosyjskich pozwala stwierdzić, że nawet w dokumentach dyplomatycznych błędy oraz pomyłki nie są zjawiskiem rzadkim. Etiologia tych błędów nie jest jasna. Można przypuszczać, że część odstępstw od norm językowych i reguł ortograficznych wynika z przyczyn psychologicznych lub fizjologicznych (przemęczenie, stres, presja czasu, złe samopoczucie) oraz z przyczyn organizacyjnych (niedostateczna liczba osób odpowiedzialnych za językową warstwę tekstów). Duża liczba błędów w niektórych tekstach zmusza do zastanowienia się nad kompetencjami językowymi niektórych wykonawców.

Większość błędów stanowią błędy leksykalne (w tym błędy terminologiczne), ortograficzne i gramatyczne. Zauważono, że część błędów występuje w wyrazach lub połączeniach wyrazowych o frekwencji względnie wysokiej (np. pisownia dużą lub małą literą, nazwy podstawowych dokumentów dyplomatycznych, typowe dla dyskursu dyplomatycznego kolokacje, np. *przyjazne stosunki*). Warto uwzględnić ten fakt w ewentualnych kursach doskonalenia zawodowego, w programach nauczania oraz ewentualnych materiałach dydaktycznych. Ważne jest krytyczne podejście do słowników, poradników i do własnych kompetencji. Być może należy rozważyć zwiększenie liczby osób redagujących teksty oraz wydłużenie czasu przeznaczonego na wykonanie tego odpowiedzialnego zadania.

Źródła cytowane

- Porozumienie między Generalnym Inspektorem Celnym Rzeczypospolitej Polskiej a Federalną Służbą Policji Podatkowej Federacji Rosyjskiej o współpracy w walce z przestępstwami w sferze działalności gospodarczej – Соглашение между Генеральным таможенным инспектором Республики Польша и Федеральной службой налоговой полиции Российской Федерации о сотрудничестве в борьбе с преступлениями в сфере экономической деятельности (1).
- Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy młodzieżowej – Соглашение между Правительством Республики Польша и Правительством Российской Федерации о молодежном сотрудничестве (1996) (2).
- Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy północno-wschodnich województw Rzeczypospolitej Polskiej i Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej – Соглашение между Правительством Республики Польша и Правительством Российской Федерации о сотрудничестве северо-восточных воеводств Республики Польша и Калининградской области Российской Федерации (3).
- Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy w dziedzinie nauki i techniki – Соглашение между Правительством Республики Польша и Правительством Российской Федерации о сотрудничестве в области науки и техники (1993) (4).
- Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych – Договор между Республикой Польша и Российской Федерацией о правовой помощи и правовых отношениях по гражданским и уголовным делам (1996) (5).
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o przebudowie dróg i budowie drogowych przejść granicznych dla zapewnienia komunikacji drogowej między Elblągiem (Rzeczypospolita Polska) i Kaliningradem (Federacja Rosyjska) – Договор между Правительством Республики Польша и Правительством Российской Федерации о реконструкции автомобильных дорог и строительстве на них автомобильных пунктов пропуска для обеспечения автомобильного сообщения между Эльблонгом (Республика Польша) и Калининградом (Российская Федерация) (2003) (6).
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy w dziedzinie kultury, nauki i oświaty (1993) – Соглашение между Правительством Республики Польша и Правительством Российской Федерации о сотрудничестве в области культуры, науки и образования (1993) (7).
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy w dziedzinie niszczenia broni chemicznej – Соглашение между Правительством Республики Польша и Правительством Российской Федерации о сотрудничестве в области уничтожения химического оружия (8).
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy w dziedzinie polityki antymonopolowej – Соглашение между Правите-

- льством Республики Польша и Правительством Российской Федерации о сотрудничестве в области антимонопольной политики (9).
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy w dziedzinie turystyki – Соглашение между Правительством Республики Польша и Правительством Российской Федерации о сотрудничестве в области туризма (2002) (10).
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy w dziedzinie zapobiegania awariom przemysłowym, klęskom żywiołowym i likwidacji ich skutków – Соглашение между Правительством Республики Польша и Правительством Российской Федерации о сотрудничестве в области предупреждения промышленных аварий, стихийных бедствий и ликвидации их последствий (1993) (11).
- Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych – Договор между Республикой Польша и Российской Федерацией о правовой помощи и правовых отношениях по гражданским и уголовным делам (1996) (12).

Bibliografia

- James, Carl. 1998. *Errors in Language Learning and Use: exploring error analysis*. London and New York: Longman.
- Chlebda, Wojciech, red. 2007. *Podręczny idiomatykon polsko-rosyjski*. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.
- Dzierżanowska, Halina. 1990. *Przekład tekstów literackich na przykładzie języka angielskiego*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Grucza, Franciszek, red. 1978. *Z problematyki błędów obcojęzycznych*. Warszawa: Wydawnictwi Szkolne i Pedagogiczne.
- Karczewska, Dorota. 2002. *O błędach w tłumaczeniu*. W *Język rodzimy a język obcy: komunikacja, przekład, dydaktyka*, red. Kopczyński Andrzej i Urszula Zaliwska-Okrutna, ss. 129-135. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- Kozłowska, Zofia. 2002. *O błędach językowych w tekstach polskich przekładów*. W *Język rodzimy a język obcy: komunikacja, przekład, dydaktyka*, red. Kopczyński Andrzej i Urszula Zaliwska-Okrutna, ss. 137-147. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- Kubacki, Artur. 2012. *Tłumaczenie poświadczone. Status, kształcenie, warsztat i odpowiedzialność tłumacza przysięgłego*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Markowski, Andrzej, red. 2004. *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Nowak, Paulina. 2006. Analiza błędów w przekładzie unijnych aktów normatywnych na przykładzie Council Regulation (EC) no 1346/2000 of 29 May 2000 on Insolvency Proceedings. *Investigationes Linguisticae* nr XIII, ss. 171-195, http://www.inveling.amu.edu.pl/pdf/Paulina_Nowak_INVE13.pdf.
- Sutor, Julian. 2005. *Leksykon dyplomatyczny*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis.
- Pisarska, Alicja, i Teresa Tomasziewicz. 1998. *Współczesne tendencje przekładoznawcze*. Poznań: UAM.

Źródła internetowe

- http://www.gramota.ru/spravka/trudnosti/36_193 (dostęp 14.11.2014)
- <http://www.ruscorpora.ru>
- <http://www.traktaty.msz.gov.pl>
- <http://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/70111106/?prime> (dostęp 5.07.2014)
- <http://www.mid.ru/bdcomp/ns-dp.nsf/0/C99D6BFE48CC8C67C32575930025E0FD> (dostęp 14.04.2015)

